

محل ها

همه شهرها از مجموعه محله هایی تشکیل شده اند که از نظر ساختاری، تاریخی، فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و طبقاتی دارای یکسری تشابه ها و تفاوت هایی هستند. در واقع محله از تجمع خانه ها، معاشرت نزدیک و محکم همسایگان و اتحاد غیر رسمی گروهی از مردم در یک فضای جغرافیایی خاص به وجود می آید.

پیدایش محله ها به شکل امروزی را باید نتیجه تجمع انسان های اولیه در دوران غارنشینی و کوچ نشینی به منظور مقابله با حیوانات و تامین امرار و معاش دانست. در واقع محله به عنوان پناهگاه انسانی به شمار می آمد که در نهایت پاسخگوی ارضای نیازهای جمعی بشر بود. در گذشته اجتماعات براساس ویژگی های قومی و قبیله ای شکل می گرفت ولی با گذشت زمان و به دلیل بروز عواملی چون، افزایش جمعیت، رشد تمدن و گسترش فرهنگ یکجا نشینی ساختار تشکیل اجتماعات قومی و قبیله تغییر یافت و بر اثر وقوع جنگ های طولانی، مهاجرت ها و تقسیم کارها زندگی بشری از قالب قبیله ای در آمد و به زندگی محله ای تبدیل شد.

بر اساس بررسی های صورت گرفته در جغرافیایی شهری، تقسیم شهرها براساس ویژگی های اقتصادی- اجتماعی اولین بار در دوره هخامنشیان بوده ولی در زمان ساسانیان ساختار شهرنشینی براساس ویژگی های طبقاتی صورت گرفت، به طوری که برج و باروهای داخل هر شهر براساس ویژگی های اقتصادی- اجتماعی آن محل ساخته می شد که همین باعث تقسیم شهر به طبقات و محله هایی چون محله حاکم نشین، محله طبقات وابسته به حکومت، محله عامه مردم و براساس نژاد، دین و خویشاوندی گردید. در دوران سلجوقیان نیز محله ها براساس ویژگی های قومی قبیله ای تشکیل می شد و هر محله دارای برج و باروی مخصوص بود.

ساختار شکل گیری محله، در دوران پس از اسلام نیز کماکان همانند دوران قبل از اسلام بود. بدین معنی که محله ها براساس نژاد، قوم، دین و خویشاوندی تقسیم می شد و نام محله ها نیز براین اساس انتخاب می شد. اما رفته رفته و با افزایش جمعیت و رشد تمدن شهرنشینی و نیز بروز یکسری نیازهای اجتماعی- اقتصادی هر محله نیاز به ایجاد یکسری فضا های عمومی چون بازار محلی، مغازه ها، مسجد، حمام، مدرسه، آب انبار محسوس شد که همین فضا های عمومی خود به محله ها نوعی استقلال می داد و ساختار این فضاها به گونه ای بود که بین مردم یک شهر، ارتباط محله ای و هویت اجتماعی ایجاد می کرد.

بنابراین در یک نگاه کلی می توان محله را تداعی گر وجود زنجیره ای از خانواده هایی دانست که در یک فضای جغرافیایی با بافت و محدوده مشخص تا حدودی زیادی دارای ویژگی ها و ارزش های فرهنگی و اجتماعی مشابه ای هستند.